

JAN KOCHANOWSKI

Tren XIX albo Sen

JAN KOCHANOWSKI

TRENY

Tren XIX albo Sen¹

Żalność moja długo w noc oczu mi nie dała
Zamknąć i zemdlonego² upokoić³ ciała.
Ledwie mię na godzinę przed świtanim⁴ swemi
Sen leniwy⁵ obłapił skrzydły czarnawemi⁶.
Na ten czas sie matka własnie⁷ ukazała,
A na rękę Orszulę moję wdzięczna⁸ miała,
Jaka⁹ więc po paciorek do mnie przychodziła¹⁰,
Skoro z swego posłania rano sie ruszyła.
Giezlęczko białe na niej, włoski pokręcone,
Twarz rumiana, a oczy ku śmiechu skłoniłone¹¹.
Patrzę, co dalej będzie, aż matka tak rzecze:
«Spisz, Janie, czy cię żalność twoja zwykła piecze?»
Zatymem ciężko westchnął i tak mi sie zdało,
Żem sie ocknął; a ona, pomilczawszy mało¹²,
Znowu mówić poczęła: «Twój nieutulony¹³
Płacz, synu mój, przywiódł mię w te tu wasze strony
Z krain barzo dalekich, a łzy gorzkie twoje
Przeszły¹⁴ aż i umarłych tajemne pokoje.
Przyniosłam ci na rękę wdzięczną dziewczkę twoję,
Abyś ją mógł oglądać jeszcze, a tę swoją
Serdeczną żalność ujął¹⁵, która tak ujmuje
Sił twoich i tak zdrowie nieznacznie¹⁶ twe psuje,
Jako ogień suchy knot¹⁷ obraca w perzyny¹⁸,
Darmo nie upuszczając namniejszej godziny¹⁹.
Czyli nas już umarłe macie za stracone
I którym już na wieki słońce jest zgaszone?

¹W przypisach gwiazdką oznaczono wyrazy, które są używane do dziś, ale których znaczenie w *Trenach* jest odmienne od znaczenia obecnego. [przypis edytorski]

²*zemdlony** — osłabiony. [przypis redakcyjny]

³*upokoić* — uspokoić. [przypis redakcyjny]

⁴*świtanim* — świtaniami, świtem. [przypis redakcyjny]

⁵*sen leniwy* — bożek snu, Hypnos, jest leniwy, bo zjawia się dopiero tuż przed świtem. [przypis redakcyjny]

⁶*czarnawemi* — czarniawymi. [przypis redakcyjny]

⁷*własnie* — we własnej osobie. [przypis redakcyjny]

⁸*wdzięczny** — miły, przyjemny. [przypis redakcyjny]

⁹*jaka* — tu: taką, jaką. [przypis redakcyjny]

¹⁰*paciorek** — zdrobnienie od „pacierz”, modlitwa (pochodzi od łac. *Pater noster* — Ojciec nasz); *po paciorek* (...) *przychodziła*: przychodziła wspólnie odmawiać modlitwę. [przypis redakcyjny]

¹¹*ku śmiechu skłoniłone* — skłonne do śmiechu. [przypis redakcyjny]

¹²*mało* — zaledwie, trochę. [przypis redakcyjny]

¹³*nieutulony* — nieutulony. [przypis redakcyjny]

¹⁴*przeszły* — tu: przeniknęły. [przypis redakcyjny]

¹⁵*ujął* — zmniejszył. [przypis redakcyjny]

¹⁶*nieznacznie* — niezauważalnie, w sposób niedostrzegalny. [przypis redakcyjny]

¹⁷*knot* — sznurek z konopi nasycony materiałem palnym. [przypis redakcyjny]

¹⁸*perzyny* — popiół. [przypis redakcyjny]

¹⁹*Darmo nie upuszczając namniejszej godziny* — pozwalając czasowi mijać bez rezultatu. [przypis redakcyjny]

A my owszem²⁰ żywiemy żywot²¹ tym ważniejszy²²,
 Czym nad to grube ciało duch jest ślachtetniejszy.
 Ziemia w ziemię się wraca, a duch z nieba dany
 Miałby zginąć ani na miejsca swe²³ wezwany?
 O to sie ty nie frasuj, a wierz niewątpliwie,
 Że twoja namilejsza Orszuleczka żywie.
 A tu więc takim ci sie kształtem²⁴ ukazała,
 Jakoby sie śmiertelnym oczom poznać dała,
 Ale między anioły i duchy wiecznymi
 Jako wdzięczna jutrzienka świeci, a za swemi
 Rodzicami sie modli²⁵, jako to umiała
 Z wami będąc, choć jeszcze słów nie domawiała.
 Jesliżec też stąd roście²⁶ żałość, że jej lata
 Pierwej są przyłomione²⁷, niżli tego świata
 Rozkoszy zażyć²⁸ mogła: o biedne i płone
 Rozkoszy²⁹ wasze, które tak są usadzone³⁰,
 Że w nich więcej frasunków i żałości więcej,
 Czego ty doznać możesz sam z siebie napręcej.
 Ucieszyłeś sie kiedy z dziewczki swej tak wiele,
 Żeby pociecha twoja i ono wesele
 Mogło porównać z twoim dzisiejszym kłopotem?
 Nie rzeczesz tego, widzę. Także trzymaj³¹ o tem, Jakoś doznał, ani sie frasuj, że tak
 rana³² Twojej ze wszech namilszej dziewce śmierć zesłana.
 Nie od rozkoszyć poszła³³; poszła od trudności,
 Od pracej³⁴, od frasunków, od złez, od żałości,
 Czego świat ma tak wiele, że — by też³⁵ co było
 W tym docześnieym żywocie człowieczeństwu³⁶ miło —
 Musi smak swój utracić prze wielkość przysady³⁷,
 A przynamniej prze bojaźń nieuchronnej zdrady³⁸.
 Czegóż płaczem, prze Boga? Czegóż nie zażyła³⁹?
 Że sobie swym posagiem pana⁴⁰ nie kupiła?
 Że przegrozek⁴¹ i cudzych fuków⁴² nie słuchała?
 Że boleści w rodzeniu dziełek nie uznala⁴³?
 Ani umie powiedzieć, czego jej troskliwa
 Matka doszła⁴⁴: co z większym utrapieniem bywa,

²⁰owszem* — przeciwnie, właśnie. [przypis redakcyjny]

²¹żywiemy żywot — żyjemy życiem. [przypis redakcyjny]

²²ważniejszy — bardziej znaczący, bardziej wartościowy. [przypis redakcyjny]

²³na miejsca swe — do pierwotnego miejsca swego pobytu. [przypis redakcyjny]

²⁴takim (...) kształtem — w takim kształcie, w takiej postaci. [przypis redakcyjny]

²⁵za swemi/ Rodzicami się modli — modli się za swych rodziców. [przypis redakcyjny]

²⁶rość (tu forma 3 os. lp: roście) — rosnąć. [przypis redakcyjny]

²⁷przyłomione — złamane. [przypis redakcyjny]

²⁸zażyć — zakosztować. [przypis redakcyjny]

²⁹rozkoszy (B. lm) — rozkosze. [przypis redakcyjny]

³⁰usadzone — urządzone. [przypis redakcyjny]

³¹trzymać* — sądzić. [przypis redakcyjny]

³²rana* — wczesna. [przypis redakcyjny]

³³poszła — odeszła. [przypis redakcyjny]

³⁴pracej — pracy. [przypis redakcyjny]

³⁵by też* — choćby nawet. [przypis redakcyjny]

³⁶człowieczeństwo — ludzka natura. [przypis redakcyjny]

³⁷przysady — czegoś gorszego, niedoskonałości. [przypis redakcyjny]

³⁸zdrady* — tu: zawodu. [przypis redakcyjny]

³⁹zażyć — zaznać, doznać, doświadczyć. [przypis redakcyjny]

⁴⁰pana* — tu: męża. [przypis redakcyjny]

⁴¹przegrozek — gróźb, pogrożek. [przypis redakcyjny]

⁴²fuków — pogrożek i łajania. [przypis redakcyjny]

⁴³uznala* — doznała. [przypis redakcyjny]

⁴⁴czego (...) doszła — o czym się przekonała. [przypis redakcyjny]

Czy je rodzić, czy je grześć⁴⁵? Takieć pospolicie
 Przymaki wasze, czym wy sobie świat słodzicie.
 W niebie szczerze⁴⁶ rozkoszy, a do tego wieczne,
 Od wszelakiej przekazy⁴⁷ wolne i bezpieczne.
 Tu troski nie panują, tu pracej nie znają,
 Tu nieszczęście, tu miejsca przygody nie mają,
 Tu choroby nie najdzie, tu nie masz starości,
 Tu śmierć łzami karmiona nie ma już wolności.
 Żyjem wiek nieprzeżyty⁴⁸, wiecznej używamy
 Dobrej myśli⁴⁹, przyczyny wszystkich rzeczy znamy.
 Słońce nam zawždy⁵⁰ świeci, dzień nigdy nie schodzi⁵¹
 Ani za sobą nocy niewidomej⁵² wodzi.
 Twórcę wszech rzeczy widziem⁵³ w Jego majestacie,
 Czego wy, w ciele będąc, próżno upatrzacie⁵⁴.
 Tu w czas obróć swe myśli, a chowaj się na te⁵⁵
 Nieodmienne, synu mój, rozkoszy bogate.
 Doznałeś⁵⁶, co świat umie i jego kochanie,
 Lepiej na czym ważniejszym zasadź swe staranie.
 Dziewka twoja dobry los (możesz wierzyć) wzięła⁵⁷,
 A właśnie w swoich rzeczach⁵⁸ sobie tak poczęła,
 Jako gdy kto na morze nowo⁵⁹ się puściwszy,
 A tam niebezpieczeństwo wielkie obaczywszy,
 Woli nazad⁶⁰ do brzegu. Drudzy⁶¹, co podali
 Zagle wiatrom, na ślepe skały⁶² powpadali:
 Ten mrozem zwyciężony, ten od głodu zginął,
 Rzadki, co by do brzegu na desce przypłynął.
 Śmierci zniknąc⁶³ nie mogła, by też dobrze była
 Onę dawną Sybillę⁶⁴ wiekiem swym przeżyła.
 To, co miało być potym, uprzedzić woląa:
 Tymże mniej⁶⁵ tego świata niewczasów⁶⁶ doznała.
 Drugie⁶⁷ po swych namilszych rodzicach zostają
 I ciężkiego siroctwa⁶⁸ nędzne⁶⁹ doznawają.
 Wypchną drugą na męża leda jako⁷⁰ z domu,
 A majątność zostanie, sam to Bóg wie komu.

⁴⁵grześć — grzebać. [przypis redakcyjny]

⁴⁶szczerze — prawdziwe. [przypis redakcyjny]

⁴⁷przekazy* — tego, co może zagrażać. [przypis redakcyjny]

⁴⁸nieprzeżyty* — wieczny, nieskończony. [przypis redakcyjny]

⁴⁹dobrej myśli — pogoda ducha, wewnętrzny spokój. [przypis redakcyjny]

⁵⁰zawždy — zawsze. [przypis redakcyjny]

⁵¹nie schodzi* — nie zachodzi. [przypis redakcyjny]

⁵²nocy niewidomej — nocy, w czasie której nic się nie widzi. [przypis redakcyjny]

⁵³widziem (starop.; W. Im) — widzimy, oglądamy. [przypis redakcyjny]

⁵⁴próżno upatrzacie — na próżno szukacie i nie umiecie dojrzeć. [przypis redakcyjny]

⁵⁵chowaj się na te — oszczędzaj się dla tych. [przypis redakcyjny]

⁵⁶doznałeś — tu: poznałeś. [przypis redakcyjny]

⁵⁷los (...) wzięła — wziąć los oznacza los wynikający z losowania (jak w loterii czy grze w kości). [przypis redakcyjny]

⁵⁸w swoich rzeczach — w swoich sprawach. [przypis redakcyjny]

⁵⁹nowo — po raz pierwszy. [przypis redakcyjny]

⁶⁰nazad — z powrotem. [przypis redakcyjny]

⁶¹drudzy — tu: niektórzy, inni. [przypis redakcyjny]

⁶²ślepe skały — skały, których nie widać. [przypis redakcyjny]

⁶³zniknąc — umknąć, uciec. [przypis redakcyjny]

⁶⁴Sybilla — prorokini z antycznych legend, miała żyć tysiąc lat. [przypis redakcyjny]

⁶⁵tymże mniej — i dlatego mniej. [przypis redakcyjny]

⁶⁶niewczasów — trudów. [przypis redakcyjny]

⁶⁷drugie — inne. [przypis redakcyjny]

⁶⁸siroctwa — sieroctwa. [przypis redakcyjny]

⁶⁹nędzne — nieszczęśliwe, nieszczęsne. [przypis redakcyjny]

⁷⁰leda jako — byle jak. [przypis redakcyjny]

Biorą drugie i gwałtem⁷¹; a biorą i swoi;
 Ale w hordach⁷² część się wielka ich zostoi⁷³,
 Gdzie w niewoli pogańskiej i służbie sromotnej⁷⁴
 Łzy swe piją, czekając śmierci wszyskokrotnej⁷⁵.
 Tego twej wdzięcznej dziewce bać się już nie trzeba,
 Która w swych młodych latach⁷⁶ wzięta jest do nieba,
 Żadnych frasunków⁷⁷ tego świata nie doznawszy
 Ani grzechem dusze swej drogiej pomazawszy.
 Jej tedy rzeczy, synu (niemasz wątpliwości),
 Dobrze poszły, ani stąd używaj żalości⁷⁸.
 Swoje szkody tak szacun i omyłki swoje,
 Abyś nie przepamiętał⁷⁹, że baczenie twoje
 I stateczność⁸⁰ jest droższa. W tę bądź przedsię panem⁸¹,
 Jako sie kolwiek czujesz w pociechy obranem⁸².
 Człowiek, urodziwszy się, zasiadł w prawie takim⁸³,
 Że ma być jako celem⁸⁴ przygodom wszelakim.
 Z tego trudno się zdzierać⁸⁵; pocznijmy⁸⁶, co chcemy:
 Jeśli po dobrej woli nie pójdziem, musi[e]my.
 A co wszytkich jednako ciśnie, nie wiem czemu
 Tobie ma być, synu mój, naciężej jednemu.
 Śmiertelna, jako i ty, twoja dziewczka była,
 Póki jej zamierzony kres⁸⁷ był, poty żyła.
 Krótko wprowadzie, ale w tym człowiek nic nie włada,
 A wyrzec⁸⁸ też, co lepiej, niełacno przypada⁸⁹.
 Skryte są Pańskie sądy; co sie Jemu zdało⁹⁰,
 Nalepiej⁹¹, żeby sie też i nam podobało.
 Łzy w tej mierze niepłatne⁹²; gdy raz dusza ciała
 Odbieży⁹³, prózno czekać, by sie wrócić miała.
 Ale człowiek nie zda sie praw szczęściu⁹⁴ w tej mierze,
 Że szkody pospolicie tylko przed się bierze⁹⁵,
 A tego baczyć nie chce ani mieć w pamięci,
 Co mu też czasem padnie wedle jego chęci⁹⁶.

⁷¹biorą (...) gwałtem — porywają. [przypis redakcyjny]

⁷²w hordach — chodzi o hordy tatarskie, które porywały kobiety. [przypis redakcyjny]

⁷³sie (...) zostoi — ostoi się, zostanie. [przypis redakcyjny]

⁷⁴sromotnej — haniebnej. [przypis redakcyjny]

⁷⁵wszyskokrotnej — wszystko uśmierającej, wszystko skracającej, kładącej wszystkiemu kres. [przypis redakcyjny]

⁷⁶latach — latach. [przypis redakcyjny]

⁷⁷frasunków — zmartwień. [przypis redakcyjny]

⁷⁸ani stąd używaj żalości — i nie martw się z tego powodu. [przypis redakcyjny]

⁷⁹przepamiętał — zapomniał. [przypis redakcyjny]

⁸⁰stateczność — rozważa, stałość, rozsądek. [przypis redakcyjny]

⁸¹W tę bądź przedsię panem — w stateczności bądź właśnie bogaty, posiadaj ją w dostatecznym stopniu. [przypis redakcyjny]

⁸²w pociechy obranem — pozbawiony pociech. [przypis redakcyjny]

⁸³zasiadł w prawie takim — podlega takiemu prawu. [przypis redakcyjny]

⁸⁴być jako celem — być punktem, w który się strzela. [przypis redakcyjny]

⁸⁵Z tego trudno się zdzierać — od tego trudno się uchylić, wymówić. [przypis redakcyjny]

⁸⁶pocznijmy — pocznijmy, zacznijmy. [przypis redakcyjny]

⁸⁷zamierzony kres — wyznaczony koniec drogi. [przypis redakcyjny]

⁸⁸wyrzec* — orzec. [przypis redakcyjny]

⁸⁹przypada* — przychodzi. [przypis redakcyjny]

⁹⁰co sie Jemu zdało — co On postanowił. [przypis redakcyjny]

⁹¹nalepiej — najlepiej. [przypis redakcyjny]

⁹²niepłatne* — te, które nie popłacają, nieważne, nieprzydatne. [przypis redakcyjny]

⁹³odbieży — odbiegnie, odejdzie. [przypis redakcyjny]

⁹⁴praw szczęściu — sprawiedliwy wobec losu. [przypis redakcyjny]

⁹⁵przed się bierze — bierze pod uwagę (por. współczesne „przedsiębrać”, „przedsiębiorca”). [przypis redakcyjny]

⁹⁶padnie wedle jego chęci — wypadnie po jego myśli. [przypis redakcyjny]

Tac jest władza fortuny, mój namilszy synie⁹⁷,
 Że nie tak uskarżać się, kiedy nam co zginie,
 Jako dziękować trzeba, że wzdąm⁹⁸ co zostało,
 Bo to wszystko nieszczęście w ręku swoich⁹⁹ miało.
 A tak i ty, folgując¹⁰⁰ prawu powszechnemu,
 Zagródź drogę do serca upadkowi¹⁰¹ swemu,
 A w to patrzaj¹⁰², co uszło ręku złej przygody:
 Zyskiem człowiek zwać musi, w czym nie popadł¹⁰³ szkody.
 Na koniec, w co się on koszt i ona utrata,
 W co się praca i twoje obróciły lata,
 Któres ty niemal wszystkie strawił nad księgami,
 Mało się bawiąc świata tego zabawami¹⁰⁴?
 Teraz by owoc zbierać¹⁰⁵ swojego szczepienia
 I ratować w zachwianiu mdłego przyrodzenia¹⁰⁶.
 Cieszyłeś przed tym insze w takiejże przygodzie:
 I będziesz w cudzej czulszy¹⁰⁷ niżli w swojej szkodzie?
 Teraz, Mistrzu, sam się lecz; czas doktor każdemu.
 Ale kto pospolitym torem¹⁰⁸ gardzi, temu
 Tak późnego¹⁰⁹ lekarstwa czekać nie przystoi:
 Rozumem ma uprzędzić, co insze czas goi¹¹⁰.
 A czas co ma za fortel¹¹¹? Dawniejsze świeżemi
 Przypadkami wybija¹¹², czasem weselszemi,
 Czaem też z tejsze miary¹¹³, co człowiek z baczeniem¹¹⁴
 Pierwej, niż przyjdzie, widzi i takim myśleniem
 Przeszłych rzeczy nie wściągą¹¹⁵, przyszłych upatruje
 I serce na oboję fortunę¹¹⁶ gotuje.
 Tego się, synu, trzymaj, a ludzkie przygody
 Ludzkie noś¹¹⁷; jeden jest Pan smutku i nagrody¹¹⁸».
 Tu zniknęła. Jam się też ocknął¹¹⁹. Aczciem¹²⁰ prawie¹²¹
 Niepewien, jeslim przez sen słuchał czy na jawie.

⁹⁷synie — synu. [przypis redakcyjny]

⁹⁸wzdąm — jednak, przecież. [przypis redakcyjny]

⁹⁹w ręku swoich — w rękach swych. [przypis redakcyjny]

¹⁰⁰folgując — ulegając, poddając się. [przypis redakcyjny]

¹⁰¹upadkowi* — zwątpieniu, rozpaczy. [przypis redakcyjny]

¹⁰²w to patrzaj — patrz na to. [przypis redakcyjny]

¹⁰³nie popadł — nie poniósł. [przypis redakcyjny]

¹⁰⁴świata tego zabawami* — zwykłymi sprawami tego świata. [przypis redakcyjny]

¹⁰⁵Teraz by (...) zbierać — teraz by trzeba zbierać. [przypis redakcyjny]

¹⁰⁶ratować w zachwianiu mdłego przyrodzenia — ratować słabą naturę ludzką (mdle przyrodzenie) w czasie załamania (w zachwianiu). [przypis redakcyjny]

¹⁰⁷czulszy — bardziej wrażliwy, bardziej dbały. [przypis redakcyjny]

¹⁰⁸pospolitym torem — utartą drogą. [przypis redakcyjny]

¹⁰⁹poźnego — późnego. [przypis redakcyjny]

¹¹⁰co insze czas goi — to, co u innych goi czas. [przypis redakcyjny]

¹¹¹fortel — podstęp. [przypis redakcyjny]

¹¹²wybija — jak klin klinem. [przypis redakcyjny]

¹¹³z tejsze miary — takimi samymi (czyli również nieszczęśliwymi). [przypis redakcyjny]

¹¹⁴człowiek z baczeniem — człowiek myślący, rozumny. [przypis redakcyjny]

¹¹⁵wściągą — zatrzymuje. [przypis redakcyjny]

¹¹⁶na oboję fortunę — zarówno na szczęście, jak i na nieszczęście, na dobry i na zły los. [przypis redakcyjny]

¹¹⁷Ludzkie przygody ludzkie noś — Ludzkie przygody (doświadczenia) znoś po ludzku; cytata z *Tusculanae disputationes* Cyncerona (łac. *humana humane ferenda*). [przypis redakcyjny]

¹¹⁸jeden jest Pan smutku i nagrody — to z kolei aluzja do miejsc Biblii (księgi Estery, Barucha, Hioba w Starym Testamencie). [przypis redakcyjny]

¹¹⁹Tu zniknęła. Jam się też ocknął — podobnie kończy się *Sen Scypiona* (*Somnium Scipionis*) Cyncerona: *Ille discessit; ego somno solutus sum* (łac.). [przypis redakcyjny]

¹²⁰aczciem (starop.) — chociaż jestem. [przypis redakcyjny]

¹²¹prawie* — prawdziwie, naprawdę. [przypis redakcyjny]

Ten utwór nie jest objęty majątkowym prawem autorskim i znajduje się w domenie publicznej, co oznacza że możesz go swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać. Jeśli utwór opatrzony jest dodatkowymi materiałami (przypisy, motywy literackie etc.), które podlegają prawu autorskiemu, to te dodatkowe materiały udostępnione są na licencji Creative Commons Uznanie Autorstwa – Na Tych Samych Warunkach 3.0 PL.

Źródło: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/treny-tren-xix-albo-sen>

Tekst opracowany na podstawie: Jan Kochanowski, *Treny*, Drukarnia Łazarzowa, wyd. 2, Kraków, 1583

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Reprodukacja cyfrowa wykonana przez Bibliotekę Narodową z egzemplarza pochodzącego ze zbiorów BN.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Sekuła, Olga Sutkowska, Piotr Wilczek.

Okładka na podstawie: [slightly everything@Flickr](mailto:slightlyeverything@Flickr), CC BY 2.0

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Nowoczesna Polska – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Nowoczesna Polska, KRS 0000070056.

Dołącz do Towarzystwa Przyjaciół Wolnych Lektur i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: [szczegóły na stronie Fundacji](#).